

ሙስናውና የሕዝብ አመፀ በኤኮኖሚው ላይ እያደረሰ ያለው ጣጣና መኮታኮት

ሰይድ ሃሰን (መሪ ስቴት ዩኒቨርሲቲ)

መስከረም 1፣ 2009

በሲንሲናቲና አካባቢዋ ለሚኖሩ ኢትዮጵያውያን የቀረብ አጭር የንግግር ንጥረ ሀሳብ

(ተቀርፎ የወጣ)

የንግግሬ ንጥረ ሀሳቦች በ4 ይከፈላሉ፡

1. በኢትዮጵያ የተከሰተው ሙስና ምን ይመስላል? እንደትስ ማስወገድ ይቻላል?
2. ሙስናው በኤኮኖሚው ላይ ያመጣው ክስረት፤ የሙስና ንቅዘት የሕዛባዊ አመፀ አንዱ ምክንያት መሆኑ፤
3. የህዝባዊ አመፀ በኤኮኖሚው ላይ እያደረሰ ያለው ክስረት፤
4. ከኛ (ከዲያስፖራው) ምን ይጠበቃል?

ሀ) በኢትዮጵያ የተንሰራፋው የሙስና ንቅዘት ጠባይ ምን ይመስላል?

1. የኢትዮጵያን ሙስና በሜለክት በርከት ያሉ ጽሁፎችንና ንግግሮችን አድርጌአለሁ። በዚህ ጉዳይም እቀጥላለሁ። በኢትዮጵያ ኢላይ ተንሰርፍቶ ያለው ሙስና ተመሳሳይነቱ በዩክሬይን፤ በራሽያና ተመሳሳይ ሀገሮች የተከሰተውን አይነት አይን ያወጣ ዝርፊያ መሆኑን አመለካክቻለሁ። በነዚህ ሀገሮች ከተከሰተው ሙስና የጣም የከፋ መሆኑንም አሳይቻለሁ። እሱም የገዥዎች ነጠቃ የሙስና ንቅዘት (state capture)-ይባላል።

እንደዚህ ያለው ሙስና የፀረ-ሙስና ኮሚሽንን በማቋቋም ሊወገድ አይችልም!
ሙስናው ከነሥርዓቱ መወገድ አለበት።

2. ባሁኑ ጊዜ ተጧጡፎ የሚገኘው ሕዝባዊ አመፅ በሀገሪቱ ላይ የተንሰራፋው ሙስና ነጸብራቅ ነው። ያመጸውም ሕዝብ የሚያስተጋባው መፈክር ይህንኑ ያለመክለክታል። “ዎያኔ ሌባ፤!” “ዎያኔ ውሸታም!” ... እያለ ያስተጋባል መፈክሩ!

3. የህዋሀት/ኢሕአዴግ መንግስት ያለ ሙስና ሊኖር አይችልም። ምክንያቱም፤

- የሕወሃት/የኢሕአዴግ ቁንጮ መሬቶች በሙሉ ዘራፊዎችና በሙስና የተዘፈቁ ስለሁኑ ከነሱ በታች ያለው ሁሉ የዝርፊው ተጋሪ መሆን አለበት፤ ይጠበቅበታልም፤
- የአናሳ ቡድን መንግስት እንደመሐኑ፤ የሌላ ብሄር አባጋዞችና ተጠቃሚዎችንም ወደ ሙስናው አስገብቶ በማነቆ ማስገባት አለበት። ይህንንም አድርጓል። (አንጋፋው የኢሳት ጋዜጠኛ ሲሳይ አጌና እንዳሳየንና እንዳስገነዘበን ሁሉ).

በነገራችን ላይ፤ አስፈሪው ሙስና ከፊታችን ነው!!!!

ምክንያቱም፡

1. መንግስቱ ሲዳከም እና ግጭቱ ሲባባስ ዘረፋው ይጨምራል (በጣም!) Corruption will intensify as the regime disintegrates;
2. በኢትዮጵያ ሙስና ብሄራዊ ባህል ሆኗል፤ ሥርቆትንና ሸጥን በሚያስፈራና በሚዘገንን መልኩ እንደ ብልጠተኝነት እንዲቆጠሩ አድርጓል።

ለ) ሙስናው በፖለቲካውና በኤኮኖሚው ላይ ያደረገው አባዛዎች፡

ሀ. በየትም ሀገር ታይቶ በማይታወቅ መልክ የፓርቲ ኩባንያዎችና የሊጋርኪ እንዲፈጠሩ አድርጓል። የኢትዮጵያ የእስትራቴጂያዊ የኤኮኖሚ አውታሮች በሶሥት አሊጋርኪዎች ቁጥጥር ስር ሆኗል። እነሱም፡

1. ኢፎርት (በዋናነት) እና ሌሎች የፖለቲካ ፓርቲ ድርጅቶች፤
2. በወያኔ ጀኔራሎች የሚመራው የብረታ ብረት ኮርፖሬሽን እና፤
3. የሸህ መሃመድ አላሙዲ ሚድያ ኮርፖሬሽን ናቸው።

እነዚህም ድርጅቶች፤

ሀ. ለሙስናው ሥር መስደድና መስፋፋት ምክንያት ሆነዋል። በዚህ ተግባር ላይ ቀዳሚ ሚናውን እየተጫወቱ ያሉት ኢፈርትና የብረታ-ብረት ኮርፖሬሽን ናቸው። በወያኔ ጀኔራሎች የሚመራው የብረታ-ብረት ኮርፖሬሽን ከፀረ-ሙስና ምርመራ ነፃ እንዲሆን፤ ፓርላማው ሕግ ማውጣቱ ነው! ይህ ድርጅት በከፍተኛ ሙስና ከመዘፈቁም በላይ፤ የአገሪቱ ኤኮኖሚ እንዳያደግ ጠፍሮ ይዟል።

ለ. የሀገሪቱን ኢኮኖሚ በሞኖፖሊ በመቆጣጠርና ከመንግሥት መሪዎች ጋር በመተባበር የግል ባለሀብቶች እንዲደጫጩ በማድረግ ኤኮኖሚውን ተፎካካሪነት (ተወዳዳሪነት) አልባ እንድሆን አድርገዋል፤

ሀ. የሀገሪቱ ኤኮኖሚ እንዲሽመደመድም ምክንያት ሆነዋል።

በኢትዮጵያ ላይ የተዘራፋው ሙስና፡

ሀ. የሀብት ወደውጭ አገር ማሸሽ እንዲስፋፋ አድርጓል (Illicit financial flows). አሁን ያለው አለመረጋጋትና ሕዝባዊ አመፅ የሀብ ማሸሹ ከመቸውም በበለጠ እንደሚስፋፋ ጥርጥር የለውም now and then; more so now than in the past!

ለ. በድሃውና በሀብታሙ መካከል ያለውን የሀብት ልዩነት በጣም ለጥጦታል። ቅራኔውንም እንዲሁ አካሮታል።

ሐ. መንግሥት “ልማታዊ መንግስት ነኝ”፤ “ልማታዊ ዴሞክራሲ የሀገራችን ፈውስ ነው” ኒዮ-ሊበራሊም ለኢትዮጵያ አያዋጣም” ... ወ.ዘ.ተ. እያለ እነዚህን መፍክሮች የኢትዮጵያን ሕዝብ ለማጭበርበርና ለማማለል ያወጣቸው ቢሆኑም፤ እነዚሁኑ መፈክሮችን ደጋግሞ ሲናጋር ሀይማኖቱ ሆነውበት የጭንብል ፈተናው ሆነዋል። ፤ (ከአመታት በፊት የኢትዮጵያ የአለም ባንክ ተወካይ የነበሩት ኬን አሃሺ ይህንን ችግር አስጨብጠው ነበር)።

ለማንኛውም ግን፤ የሙስናው ንቅዘትና ጭቆናው፤ አይን ያወጣ የአድሎ ሥርዓቱ ተጨምሮበት ወያኔ ከሕዝብ ጋር እንዲጋጭ አድርጎታል። ሕዝቡም እምቢ አልገዛም፤ “ወያኔ ሌባ ነህ” እያለው ነው መፈክሩን የሚያሰማው። እነዚህ መፈክሮች የሕዝባዊ አመፀ አንዱ መንስኤ የሙስና ንቅዘት መሆኑም ያመክታሉ።

ሐ) ሕዝባዊ አመፀ የሚከተሉትን አባዜዎች አስከትሏል (ባጭሩ)፤

1. “ለደህንነትና” ለፀጥታ ጥበቃ ብዙ ገንዘብ መንግስት እንዲያፈስ አስደርጓል። ለምሳሌ፤ (1) በርካታ ሰላዮችን እንዲቀጥር አድርጎታል፡ (2) ካድሬውን ለማባብል ሲል ለካድሬዎች የሚከፈለው ገንዘብ እንድንር እያስደረገው ነው፤
2. የወታደራዊ ወጭውን በጣም እያናረው ነው፤
3. የሥራ ማቆምና የኤኮኖሚ እቀባው የመንግሥትን የገቢ ግብር በመቀነስ የመንግስቱን አውታር በገንዘብ እጥረት እያስራባው ነው፤
4. በከፍተኛ በግሽበት አዙሪት (Inflationary cycle) ተዘፍቃ የነበረችውን ኢትዮጵያን ይህ አዙሪት እንዲባባስ ማድርጉ አይቀርም፤ ሕዝቡ በመንግሥት ላይ ያለውን ቅሬታም ያባብሳል።
5. ብጥብጡና አመፀ በርካታ ኢኮኖሚያዊ አውታሮች እንዲወድሙ አድርጓል፤
6. የከተማ መሬትን ዝርፊያው በጣም እንዲቀንስ አድርጎታል። ይህ ከቀጠለ መሬትን በመዝረፍ የሚባበለው/የሚማለለው እና ልቦናውን የሸጠው ካድሬ ማክረፉ አይቀርም!
7. የመሬት ቅርምቱን (ወረራውን) ቀንሶታል፤ በከፊል እንዲገታ አድርጓል፤ ይህም የምንግሥቱን ገቢ እየቀነሰው ይገኛል።
8. የሀገሪቱ የውጭ ንግድ በእርሻ ምርቶች ላይ ያተኮረ ስለሆነ፤ ከውጭ የሚገኘውን የመንግሥት ገቢ የበለጠ እንዲዳከም፤ እንዲንኮታኮት እያደርገው ይገኛል፤ በፊት የነበሩትን ችግሮች እንዲባባሱ አድርጓል (ለምሳሌ አገሪቱን ጠፍረው የያዙት የሎጂስቲክና የትራንስፖርት ችግሮች)።
መረጃ፡ [የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ቡብዙ ፈተናዎች ውስጥ ነው። የኤክስፖርት ምርቱ በከፍተኛ ደረጃ ወርዷል። ሀገሪቱ የውጭ ብድር ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ ነው። በመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ የታቀዱት እቅዶች በሁለተኛው ትራንስፎርሜሽን የእቅድ ዘመን እንኳን የሚሳኩ አይመስሉም። በውጭ አገር ንግድ የገቢና የወጪው ክፍተት በከፍተኛ ደረጃ እየባባሰው ነው። [የሰደቅ ጋዜጣ ዘጋቢ ፀጋው መላኩ](#) እንዳቀረቡት፡ “የ2007 በጀት ዓመት የኢትዮጵያ አጠቃላይ የኤክስፖርት መጠን 4 ነጥብ 65 ቢሊዮን ዶላር ነበር። ይህ የኤክስፖርት መጠን ከዓመት ወደ ዓመት የመሻሻልና እድገት ማሳየት ቢጠበቅበትም በሳለፍነው 2008 በጀት አጠቃላይ የኤክስፖርቱ መጠን ወደ 2 ነጥብ 856 አሸቆልቆሏል። በ2008 በጀት ዓመት ከኤክስፖርት ለማግኘት ታቅዶ የነበረው የውጭ ምንዛሪ መጠን 4 ነጥብ 2 ቢሊዮን ዶላር ነበር። ሆኖም ከተያዘው እቅድ አንፃር የተገኘው የገቢ መጠን በ1 ነጥብ 3 ቢሊዮን ዶላር ዝቅ ብሎ ታይቷል። ይህም ከቀደመው በጀት ዓመት የ2008 የኤክስፖርት መጠን አንፃር በ1 ነጥብ 8 ቢሊዮን ዶላር ማሸቆልቆሉን ያሳያል። የኢትዮጵያ የኤክስፖርት አፈፃፀም በጀት ዓመት መጨረሻ 2 ቢሊዮን ዶላር እንደነበር ለፓርላማ የቀረበው

የመጀመሪያው የእድገትና ትራንስፎርሜሽን እቅድ አፈፃፀም ሪፖርት ያመለክታል። ይህ ገቢ መጠን የዛሬ ስድስት ዓመቱን ሪፖርት ያመለክታል። ከስድስት ዓመታት በኋላ በ2008 በጀት ዓመት ከተመዘገበው የ2 ነጥብ 9 ቢሊዮን ዶላር አንፃር ሲታይ የኤክስፖርት ገቢ የእድገት ልዩነቱ የዜሮ ነጥብ ዘጠኝ ቢሊዮን ዶላር ብቻ ሆኖ ይታያል። የሀገሪቱ የኤክስፖርት እድገት በተገቢውና በተፈለገው መጠን ማደግ ይቅርና የመቀነስ ሁኔታን እያሳየ ባለበት ሁኔታ የኢምፖርት ፍላጎቱና እድገቱ ከጊዜ ወደ ጊዜ በከፍተኛ ደረጃ በመጨመር ላይ ነው። ይህም የሀገሪቱን የንግድ ሚዛን ክፍተት ከጊዜ ወደ ጊዜ እያስፋው ይገኛል። ይኸው ለፓርላማ የቀረበው ሪፖርት “ኢኮኖሚያችን በፍጥነት እያደገ ባለበት በኤክስፖርትና በኢምፖርት መካከል ክፍተት መኖሩ የሚጠበቅ ቢሆንም ጉድለቱ እየሰፋ መጥቶ የተጠቀሰው ደረጃ ላይ መድረሱን ግን አሳሳቢ ያደርገዋል” በማለት የገለፀ ሲሆን፤ ሪፖርቱ አያይዘም “የኤክስፖርት አፈፃፀም አስተማማኝ የውጭ ምንዛሪ ግኝት በማረጋገጥ ለፈጣን እድገታችን አስፈላጊ የሆኑ መሳሪያዎችና ዕቃዎች ከውጪ በማስገባት ዕድገታችን ለማስቀጠል እና ከውጭ ብድርና ዕርዳታ ጥገኝነት ለመላቀቅ ትልቅ ማነቆ ሆኗል” በማለት የችግሩን አሳሳቢነት ያብራራል። ሀገሪቱ የውጭ ሸቀጥን ማስገባት የምትችለው በኤክስፖርት ገቢያ በምታገኘው ገቢ ደረጃ ነው።”]

- 9. መንግስት ትኩረቱን ወደ ጸጥታ ጥበቃ እንዳይዘርና ኤኮኖሚውን ዘርፍ እንዲረሳ አድርጎታል፤
- 10. ባጠቃላይ፤ የኤኮኖሚ እንቅስቃሴውን በጣም አዳክሞታል፤ የኢኮኖሚ እድገት እንዲንሸራተት እያደረገው ነው። የኢትዮጵያ ኤኮኖሚ “እደገ ተመነደገ” እያለ መኮፈሱን (በዉሸት የተሞላለውን ኳስ) እንድተነፍስ አድርጎታል/እያደረገው ነው፤
- 11. ብዙ የመንግሥት ተቋማት እንዳይንቀሳቀሱ እያደረገ ነው (ጀኔራል ዓድቃን በቅርቡ ባሰራጨት በጽሁፋቸው እንዳመለከቱት)፤
- 12. ሀገሪቱም ሆነ መንግሥት የብድር እደኝነት እንዲሰፋ እያደረገው ነው።

ተጨማሪ ችግሮችን አንርሳ!

ሀ. ድርቁ ያመጣው ጣጣ፡ ባለፈው በጀት ዓመትም 10 ነጥብ 2 ሚሊዮን ዜጎችን ለከፋ የምግብ እህል ውሃ እጥረት ዳርጓል። ከዚህ ጋር በተያያዘም ለተረጂ ዜጎች እህልን ለማቅረብ 1 ነጥብ 4 ቢሊዮን ዶላር አስፈልጓል። ባለፈው በጀት ዓመትም 10 ነጥብ 2 ሚሊዮን ዜጎችን ለከፋ የምግብ እህል ውሃ እጥረት ዳርጓል። ከዚህ ጋር በተያያዘም ለተረጂ ዜጎች እህልን ለማቅረብ 1 ነጥብ 4 ቢሊዮን ዶላር አስፈልጓል። መንግስት ይህንን ያህል ገንዘብ ወጪ በማድረግ ለዜጎች የምግብ እህል ለማቅረብ አቅሙ እንደሌለው በመግለፅ ለሊጋሽ አካላት የእርዳታ ጥያቄን ቢያቀርብም የተገኘው ምላሽ ግን የታሰበውንና የተጠየቀውን ያህል አመርቂ አልነበረም።

- ለ. የሕዝብ ብዛት፤ የህዝቡ ቁጥር በ25 ዓመታት ውስጥ ከሁለት እጥፍ በላይ አድጓል።
- ሐ. የትምህርት ጥራት ያመጣው ጣጣና ከዚህም ጋር የተፈጠሩት አባዜዎች፤
 - ምርታማነት አለመሆን፤
 - የድገት ምርት ቁለላውን አስታኮ የተከሰተው ሥራ አጥነትና የተሻለ ሥራ ፍላጎት ያለማግኘት፤ በወጣቱና በመግሥት መካከል ያለውን ቅራኔ ማባባሱ፤

መ. ስደተኝነቱ ኢትዮጵያን አዕምሮዋ እንዲደማ አድርጓል። በመከከለኛው ምስራቅ በተነሳው የሕዝብ ፍሰት (1) የአውሮፓንና የሰሜን አሜሪካን የፖለቲካ በስደተኛው ላይ ያለውን እይታ በመቀየሩ፤ (2) የነዳጅ ዋጋ መንኮታኮት እና ሥራ የማግኘቱ ችግር፤ የሠራተኞች መባረር፤ (3) ስደተኛው ላይ የባሕር አሣ ምግብ

መሆኑ የበለጠ በጋዜጠኞች በሰፊው መዘገቡ ፤ (4) በስደት ላይ ባሉ ወጣቶች ላይ የሚደርሰው ሞት በሰፊው እየተዘገበ በመሆኑ፤ የኢትዮጵያው ወጣት ስደት እንደሚያዋጣ በከፊልም ቢሆን እየሳየው ይገኛል። ለሕይወቱ እና ለኑሮው እዚያው ሀገሩ መፍትሄ እንዲፈልግ እየሰገደደው ይገኛል።

ከላይ ይውጠቀስኳቸው ከስተቶች ወያኔ ሰውን እንደ እቃ እሼጠ የሚያገኘውን እንዲቀንሱበት ምክንያት ሆነዋል። እንዚህ ከስተቶችና ችግሮች ወደፊትም ይቀጥላሉ።!

ረ. የንግድ ክስረቱ ከመቸውም በከፋ ሁኔታ ላይ መሆኑ፤ Shortage of foreign exchange; የውጭ ምንዛሪ እጥረትና ንግዱ አንዱ የችግር ምንጭ ሙስና እና ኪራይ ሰብሳቢነት ነው። የሀገር ቤት ጋዜጦች እንደዘገቡትም፤ የ2007 በጀት ዓመት የኢትዮጵያ አጠቃላይ የኤክስፖርት መጠን 4 ነጥብ 65 ቢሊዮን ዶላር ነበር። ይህ የኤክስፖርት መጠን ከዓመት ወደ ዓመት የመሻሻልና እድገት ማሳየት ቢጠበቅበትም በሳለፍነው 2008 በጀት አጠቃላይ የኤክስፖርቱ መጠን ወደ 2 ነጥብ 856 አሸቆልቆሏል። በ2008 በጀት ዓመት ከኤክስፖርት ለማግኘት ታቅዶ የነበረው የውጭ ምንዛሪ መጠን 4 ነጥብ 2 ቢሊዮን ዶላር ነበር። ሆኖም ከተያዘው እቅድ አንፃር የተገኘው የገቢ መጠን በ1 ነጥብ 3 ቢሊዮን ዶላር ዝቅ ብሎ ታይቷል። ይህም ከቀደመው በጀት ዓመት የ2008 የኤክስፖርት መጠን አንፃር በ1 ነጥብ 8 ቢሊዮን ዶላር ማሸቆልቆሉን ያሳያል።

ሰ. መሬት አሁንም ላራሹ ባለመሆኑ የተነሳ እየተወሰሰው የመጡት የኢኮኖሚ፤ የፖለቲካን ማህበረሰባዊ ችግሮች።

የኛ አስተዋፅዖዎች፤ ከኛ ምን ይጠበቃል?

- ሀ. ጩኸቶቻችንን በተቀናጃና በመተባበር ሳናቋርጥ መቀጠል፡ ይህ ካልተቻለም አለመጠላለፍ፤
- ለ. በመግሥቱና በተባባሪዎቹ ላይ የኢኮኖሚ እቀባ ማድረግና ድርጊቱን ማስፋፋት፤
- ሐ. ኢትዮጵያ የከተማ መሬት ባመግዛትና በንግድ ባለመሳተፍ የሙስናው ተካፋይ እና ተባባሪ መሆናችንን ማቆም፤
- መ. ወደ ኢትዮጵያ የምናደርገውን የሽርሽር ጉዞ ጨርሶ ማቆም። አላስፈላጊ ጉዞ በሚያደርጉት ላይ ተፅእኖ ማድረግ፤ ማሳፈር/ማሸማቀቅ!
- ረ. የውጭ መንግሥታት እርዳታ እንዲቆም ተጽእኖ ማድረግ። በስልጣን ላይ ያለው መንግሥት ሌባም፤ ለማኝም ነው። ከዲክሰፖራ የሚሰጠውን ገንዘብ ማድረቅ ባንችልም፤ በጣም እንዲቀነስ ማድረግ እንችላለን! በተለይ በልመና የሚያገኘውን ማድረቅ ይቻላል። እነዚህ ቅነሳዎችም እየታዩ ነው! ወያኔ ሌባም፤ ለማኝም ነው። ከፍተኛ ወጭውን የሚሸፍንለት የውጭ እርዳታ ነው። ይህንን አጥብቀን እንወቅ! በልመና የሚሰጠው የገንዘብ በጣም ከቀነሰ ወያኔ ባጭር ጊዜ እንኮታኮታል! ኸውጭ የሚሰጠው እርዳታዎች እየቀነሱ እንደሆነ የሚያሳዩ ምልክቶችም እየታዩ ነው! ትብብራችን እና ጩኸታችን የውጭ ኢንቨስተሮች ከኢትዮጵያ እንዲሸሹ/እንዲበረግጡ ማድረግ ያስችለናል። መበርገግም ጀምረዋል!
- ሸ. ለህሊና እስረኞችና ለተጎዱ ቤተሰቦች እርዳታን ማድረግና እስካሁን እይተደረጉ የነበሩትን እርዳታዎች በሰፊው ማስቀጠል (መተግበር)።

የወያኔ መንግሥት የመውደቂያው ጊዜ በጣም እየቀረበ ነው። ከሁን በኋላ የወያኔ መንግሥት ያ የምናውቀው መንግሥት አይደለም! መውደቂያው እንድፋጣንና እንዲምር እንተባበር! ሁላችንም የምንችለውን በማድረግ!

ስላዳመጣችሁኝ አመሰግናለሁ።

አላህ ኢትዮጵያንና ሕዝቦቿን ይባርክ!